

TICĒT SAVAM PASAULES CENTRAM

LĪVĀNI ŠOBRĪD IR PASAULES CENTRS OPTISKĀS ŠĶIEDRAS RAŽOŠANĀ, JO UZŅĒMUMS *LIGHT GUIDE* IR GLOBĀLS NOZARES LĪDERIS. TĀ VADĪTĀJS DAUMANTS PFAFRODS (65) BIJIS KLĀT OPTISKĀS ŠĶIEDRAS RAŽOTNES DZIMŠANĀ LĪVĀNOS VĒL PADOMJU LAIKĀ. KĀ VIŅŠ SAVU UZŅĒMUMU RESTARTĒJIS VĒL DIVAS REIZES, LĪDZ SĀKA UZVARĒT ŠĪ ĀRKĀRTĪGI SPECIFISKĀ BIZNESA LIELAJĀ SPĒLĒ?

Optiskā šķiedra ir tievāka par cilvēka matu. Gandrīz neredzams diegs, kas izvilīts no neprātīgā karstumā kausēta optiskā kvarca. No šī diega vēlāk top gaismas kūļi kosmosa izpētei un modernākie instrumenti medicīnai.

Man ļauts apskatīt *Light Guide* optiskās šķiedras un medicīnas instrumentāriju ražošanas telpas tikai tādēļ, ka neko nesaprotu. Bērnišķīgi priecājos par maģiskajiem zīrnokļiem tīkla diedziņiem, kas stiepjas lejup no trīs stāvu augstuma. Patiesībā šeit viss ir noslēpums — gan vietējo inženieru izgudrotās ražošanas iekārtas, gan tehnoloģijas un paši produkti. Īpaši slepens ir asinsvadu ķirurģijas instrumentu ražošanas bloks, kur top dzīvības glābēji — tievi, sīki vadiņi, kurus cilvēka ķermenī ievada caur cirksni un kas, virzoties pa asinsvadiem, ar lāzera staru iznīcina trombus un holesterīna nosēdumus.

Light Guide Optics International ir uzņēmums, kas spējis iekarot pasaules tirgu tiktāl, ka šobrīd viņiem pasaulē ir tikai pāris vērā ņemamu konkurentu. Optiskā šķiedra ir dāva lieta — mēs ikdienā pat nenojaušam par tās eksistenci. Bet

tā ir modernās medicīnas jaudīgākais ierocis, ko izmanto asinsvadu ķirurģijā, uroloģijā, kardioloģijā un lāzera medicīnā. *Light Guide* optiskās šķiedras kūļi pabijuši arī kosmosā, kur to signālus pārraidīja NASA, bet Daumants Pfafrods pat negrasās ar to lielities. Viņš saka — ak, es jau nevaru atcerēties, kur mūsu gaismas vadi pabijuši!

Kā jauns speciālists viņš sāka strādāt pie optiskās šķiedras, kad tā padomju laikā tapa absolūti slepenā nodaļā Līvānu stikla fabrikas paspārnē. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas viņš ar zobiem un nagiem cīnījās pret ražotnes slēgšanu. Piedzīvoja negodīgu ārzemju investoru darbības, uzņēmuma nozagšanu un izdegšanas sindromu tiešā un pārnestā nozīmē, jo pats bija pārstrādājies, bet ražotnes telpas tika ļaunprātīgi aizdedzinātas.

«Dzīves ceļš mani aizveda līdz šim uzņēmumam, jo man bija laba ķīmijas skolotāja — tik vienkārši»

Bet viņš tuneļa galā vienmēr saskatīja gaismu. Šobrīd šī gaisma izmērāma arī skaitļos — *Light Guide* aizvadītā gada peļņa bija desmit miljoni eiro, bet uzņēmuma vērtība mērāma simt miljonus.

Cik iedzīvotāju ir Līvānos?

Apmēram septiņi tūkstoši.

Cik strādā pie jums?

Mums ir 186 darbinieki, vairums vietējie. Bet Līvānos ir vairāki uzņēmumi, kur var atrast labas darbavietas. Šobrīd, notiekot novadu reformai, projektā ir saglabāts Līvānu novads. Pēc reformas tas būs vismazākais Latvijā. Bet pēc skaitļiem mūsu novads ir viens no retajiem, kas ir pašpietiekams, spēj pats sevi uzturēt. Līvāniem nevajag finansējumu no izlīdzināšanas fonda. Šādi novadi vēl ir tikai Pierīgā. Varam lepoties, ka šeit notiek dzīve un saimniekošana.

Padomju laikā Līvānos bija stikla fabrika, kuras paspārnē radās optiskās šķiedras ražotne kā absolūti slepena nodaļa.

Kāds bijis pašas stikla fabrikas liktenis?

Šķiedru optika ir vienīgā, kas palikusi, pašas fabrikas vairs nav. Bija neveiksmīgs privatizācijas process, kas beidzās ar uzņēmuma slēgšanu. Mēs laimīgi paspējām atdalīties.

Padomju laikā optiskās šķiedras tika ražotas pārsvarā militārās industrijas un atomenerģētikas nozares vajadzībām, tām nebija civila pielietojuma. Sabrūkot PSRS, pasūtījumi beidzās. Lāzeru medicīna toreiz vēl bija agrinā stadijā.

No malas varēja šķist — optiskajai šķiedrai nebūs nekāda noieta, viss beidzies. Man izdevās pārliecināt tā laika premjeru Ivaru Godmani, ka mums ir nākotne. Lai saglabātu ražotni, tika ieguldītas milzīgas pūles.

Šobrīd lāzeru medicīna ir viens no mūsu svarīgākajiem klientiem. Flebologija jeb vēnu ārstniecība, urologija, nierakmeņu skaldīšana, asinsvadu tīrīšana, kosmetologija — tās ir nozares, kurām strādājām. Pagājušajā gadā nodibinājām jaunu struktūru tieši asinsvadu ķirurģijas instrumentāriju ražošanai, būvēsim jaunu cehu.

Kur jūs saskatījāt optiskās šķiedras nākotni situācijā, kad visi šo nozari ieteica slēgt? Kā varējāt zināt, ka tai ir potenciāls?

Esmu cilvēks, kas no pirmās dienas strādāja šķiedru optikā. Es saredzēju, ka nākotnē optisko šķiedru varēs izmantot ļoti daudzās civilajās jomās, piemēram, medicīnā. Zināju, ka savā ražotnē padomju laikā jau esam radījuši progresīvas tehnoloģijas, kādu Rietumos vēl nebija. Optiskās šķiedras jomā bijām Rietumiem soli priekšā.

Padomju laikā daudz kas bija slikts, bet zinātne gan bija ļoti augstā līmenī. Apziņa, ka mēs ražojam ko unikālu, man deva ticību uzņēmuma nākotnei. Kad ražotnē ieradās pirmie ārzemju speciālisti, pēc sejas izteiksmēm uzreiz sapratu — viņi redz, ka šeit notiek ļoti lielas lietas. Tātad mums jāturpina. Ticība un lojāli darbinieki palīdzēja pārvarēt grūtos laikus, noturēt ražotni virs ūdens.

Kādi bija jūsu grūtie laiki?

Tādi satricinājumi kā ražotnes iespējamā slēgšana. Vēlāk nāca laiks, kas nemitīgi uzdeva jautājumu, vai ražotne izdzīvos. Tad nāca negodprātīgi Rietumu investori. Pēc neatkarības atgūšanas Latvijā šiverēja ļoti daudz nelietīgu rietumnieku glītos uzvalkos, kuri izmantoja mūsu nezināšanu, naivitāti un nabadzību, lai ātri iedzīvotos. Arī mūsu uzņēmumā ienāca šāds investors, kuram neapdomīgi uzticējām kontrolpaketi, 51 daļu.

Otrreiz tādu kļūdu nepieļautu, bet toreiz tiešām biju naivs un arī diezgan izmisis... Pašlaik šis cilvēks darbojas kaimiņņu uzņēmumā tepat Līvānos, kas arī ražo optisko šķiedru.

Tas bija vācu uzņēmējs, kura aplamās biznesa vizijas dēļ jūs kopā ar visiem darbiniekiem 2004. gadā aizgājāt no sava uzņēmuma un dibinājāt ražotni no jauna? Viņš bija ieguldījis uzņēmumā diezgan smieklīgu summu, bet pārņēma varas grožus.

Jā. Es visu viņam atstāju, un mēs sākām no jauna.

Kā viņam šobrīd klājas?

Pašlaik viņš intensīvi meklē iespēju pārdot savu optiskās šķiedras ražotni.

Nopērciet! Tas būtu skaists stāsts — kā jūs beigās nopērcat uzņēmumu no cilvēka, kurš jums visu atņēma.

Man to nevajag. Bet, kad beigšu aktīvi strādāt nozarē, varbūt uzrakstīšu memuārus. Esmu piedzīvojis uzņēmuma nozagšanu, ļaunprātīgas dedzināšanas. 2005. gadā, viltojojot manu parakstu, man uzņēmumu nozaga. To atklāju nejauši — VID pēkšņi paziņoja, ka svitro mani no PVN maksātāju saraksta, jo man vairs nav paraksta tiesību un neesmu sava uzņēmuma īpašnieks. Īpašnieks esot kaut kāds čigāns no Preiļiem, kam pats savu uzņēmumu esmu norakstījis. Tā laika valsts galvenais notārs Jānis Endziņš apturēja šo procesu līdz izmeklēšanas beigām. Policija pierādīja, ka paraksti ir viltoti un dokumenti noformēti bankas filiālē, kur nav novērošanas kameru un nevar redzēt, ka manis nav klāt un īstenībā neko neparakstu. Vesela kriminālfilma!

Bet gribu teikt, ka Latvijā aizvien darbojas diezgan daudz Rietumu uzņēmēju, kuriem ir nicīga attieksme pret vietējiem biznesmeņiem. Nicinājums pret Austrumeiropu un tās cilvēkiem nekur nav izzudis. Viņi nešķiro, vai tā ir Latvija, Rumānija vai Albānija, — mēs viņiem esam bijušais sociālistiskais bloks, trešās šķiras valstis un cilvēki. Šīs attieksmes dēļ mūsu uzņēmuma pārdošanas menedžeri ir rietumnieki, jo savējie viņus cienīs vairāk nekā pārdevēju no Latvijas.

Light Guide optiskās šķiedras produkciju pērk apmēram 55 pasaules valstis. Uz globusa bumbas gandrīz nav neiekarotu teritoriju — jūsu klienti ir arī Austrālijā, Āfrikā un Dienvidamerikā. Tātad katrā valstī ir savs pārdošanas menedžeris?

Katrā valstī nav, bet nozīmīgākajos tirgos gan ir. Latviešu pārdevējam ir grūti aizbraukt uz Ameriku vai Franciju un notirgot augstās tehnoloģijas produktu par normālu cenu. Piesaistījām profesionālus pārdošanas menedžerus ārzemēs, lai varētu ieiet Rietumu tirgū. Viņu atalgojums atkarīgs no pārdošanas rezultātiem. Ir nosprausti mērķi, kurus sasniedzot, par nopelnīto naudu viņi var atļauties sauļoties Kalifornijā.

nijas pludmalē. Pārdevējam jāļauj nopelnīt — tas ir likums! Ieguvēji ir visi — gan pārdevējs, gan mūsu uzņēmums.

Kā izaugusi jūsu kompānijas vērtība pa šiem gadiem?

Sākām kā 40 cilvēku kolektīvs ar ļoti nelieliem resursiem. Pēc šķiršanās no vācu investora kompānija 2004. gadā tika radīta no jauna ar 50 tūkstošu latu pamatkapitālu. Kompānijas vērtība izaugusi nevis simt, bet tūkstošiem reižu. Mums izdevies panākt to, par ko mūsu valstī daudz runā, bet nedara, — radīt ražotni ar augstu pievienoto vērtību. Pagājušo gadu esam noslēguši ar apmēram desmit miljonu eiro peļņu.

No mūsu vietējiem rūpniecības gigantiem, kur ir tūkstošs vai vairāk darbinieku, ļoti retais var lepoties ar šādu peļņu. Šobrīd mūsu uzņēmuma vērtība ir virs simt miljoniem. Jaunie zinātnieki labprāt nāk strādāt pie mums. Vienīgais trūkums — atrodamies tālu no Rīgas.

Vai cilvēki ir gatavi pārcelties uz Līvāniem, lai varētu strādāt pie Daumanta Pfafroda?

Ir ģimenes, kas labprāt pārcēlušās, bērni iet vietējā skolā. Bet ir viens speciālists, kurš no pirmdienas līdz piektdienai dzīvo Līvānos un nedēļas nogalēs atgriežas pie ģimenes Rīgā, jo sieva kategoriski atsakās dzīvot Līvānos. Man ir bijuši darbinieki, kas devās meklēt jaunus izaicinājumus un laimi Rīgā, bet pēc pāris gadiem atgriezās uz palikšanu. Bet atalgojums nav viņu vienīgā motivācija. Darbs ir ļoti interesants, mēs katru dienu radām ko jaunu. Parādījušās iespējas lielo projektoru biznesā.

Piemēram, lieli projektori uz daudzstāvu ēku sienām pilsētā, kuri pārraida reklāmas. Projektors ir uz sienas, bet gaismas un attēla avots atrodas attālināti. Šis attēls no avota tiek pārvietots ar gaismas vadu, kas ir mūsu produkts. Tie ir unikāli gaismas vadi ar neticamu jaudu. Šo pašu gaismas kūli var izmantot pilotu mācībās, kad notiek lidojumu simulācija uz vairākiem milzīgiem ekrāniem. Pentagons tagad izsludinājis tenderi šo simulatoru ražošanai iznīcinātāju pilotu mācībām.

Jūs piedalāties Pentagona konkursā?

Nē, par to es nevaru runāt. Runa ir par to, ka mūsu optiskās šķiedras tehnoloģijas var pārraidīt ļoti augstas jaudas starus. Esam izstrādājuši jaunas tehnoloģijas estētiskās ķirurģijas lāzeru nozarē. Mums ir fantastiskas inovācijas, kuras tuvāko gadu laikā grasāmies ieviest ražošanā.

Jums ir ambiciozi plāni.

Vienmēr jānosprauž augsti mērķi. Kas tas par sportistu, kurš negrib kļūt par olimpisko čempionu? Mēs arī gribam kļūt par līderiem. Esam ļoti tuvu tam, lai šajā specifisko optisko šķiedru tirgū ieņemtu pirmo vietu pasaulē. Pagaidām esam līdzvērtīgās pozīcijās ar vienu amerikāņu kompāniju, bet domāju, ka tuvāko divu gadu laikā viņus apdzīsim. Un tie nav nekādi Napoleona sapņi, bet reāli nodomi. Mēs zinām, ko darām. Līvāni jau tagad ir galvenais optisko šķiedru ražošanas centrs pasaulē.

Kā iespējams, ka šādu globālas nozīmes ražošanu paveicat ar tikai 180 darbiniekiem? Strādājat pa naktīm?

Lai uzņēmums būtu konkurētspējīgs, darbam jābūt ļoti ražīgam. Tādēļ vajadzīgas modernas, efektīvas iekārtas.

Kad paplašinājām vienu no ceļiem, sarēķināju, ka man būtu jāpērk apmēram piecdesmit veco lauku mašīnas un jāalgo apmēram simt darbinieku, kas ar tām strādātu. Bet mēs nopirkām vienu ļoti modernu iekārtu, kas visu dara ātrāk, precīzāk, vairāk.

Iekārta bija ļoti dārga, daudzi teica: šausmas, trakais, tu tagad desmitiem gadu maksāsi parādus! Tā iekārta mums atmaksājās divu gadu laikā. Modernas iekārtas vienmēr atmaksājas. Runājot par roku darbu — piedodiet, bet latvietis nevar sacensties ar ķīniešu roku veiklību, precizitāti, izturību, ātrumu.

Kādēļ tad nepieņemat darbā ķīniešus? Viņi atbrauktu. Laba alga, maz iedzīvotāju, daudz svaiga gaisa.

Esmu patriots. Darbavietas gribu piedāvāt vietējiem. Un vietējie, kas pie manis strādā, ir mūsu uzņēmuma patrioti. Pateicoties viņu lojalitātei, mēs spējam šo uzņēmumu nodibināt, izdzīvot, attīstīties un gūt panākumus. Man ir darbinieki, kas kopā ar mani noturējušies vairāk nekā 20 gadu.

Vietējais darbinieks te nenāk strādāt tikai labas algas dēļ. Tā ir piederības sajūta. Viņam tepat ir māja, dārzs, aug bērni.

Un viņam ir svarīgi, lai uzņēmums dzīvo. Kam man ķīnieši, ja man ir modernas iekārtas un tik talantīgi, zinoši darbinieki? Viņi spēj izgudrot palīgierīces, kas faktiski ir mūsu noslēpums. Katra ražošanas iekārta šajās telpās ir mūsu noslēpums. Es jūs tur ielaidu, jo neesat optiskās šķiedras speciāliste. Profesionāļus es neielaidu. Visa mūsu ražotne ir smalka pasaule, kur katra darbība mērāma mikronos.

Lielāko daļu jūsu ražošanas iekārtu esat izgudrojuši, projektējuši un uzstādījuši paši. Kas ir šie ģēniji, kas

spēj izgudrot jaunas iekārtas tik specifiskai nozarei?

Vietējie fiziķi un inženieri, mani darbinieki. Lielu daļu ražošanas iekārtu ir projektējis mans jaunākais dēls. Mums ļoti veiksmīgi notikusi paaudžu maiņa. Esmu vienīgais vecais vīrs te palicis, visi pārējie ir jauni cilvēki. Viņi nosaka uzņēmuma stratēģiju un nākotni. Vairums ir ar izcilu izglītību, strādā ar lielu entuziasmu. Mūsu stiprais stūrakmens ir pētniecības nodaļa.

Jaunie pētnieki un darbinieki savu izcilu izglītību ieguvuši ārzemēs?

Nē, pamatā tā ir Latvijas izglītība. Varu uzteikt Latvijas Universitātes fizikas fakultāti, kas audzina labus speciālistus. Tomēr, runājot par Latvijas augstākās izglītības sistēmu, tā būtu pilnībā jāmaina.

Kādā ziņā?

Biju viens no tiem, kas ļoti atbalstīja ministra Roberta Kīļa ierosinātās pārmaiņas. Tikai viņš diemžēl neprata savas idejas pareizi pasniegt un izskaidrot. Prese palīdzēja viņu norakt. Ļoti kritiski vērtēju tolaik pie varas esošās *Vienotības* un premjera Dombrovska tuvredzību, neizrādot Ķīlim

CV DAUMANTS PFAFRODS

■ Dzimis Aizputē, mācījies Aizputes vidusskolā

■ Pabeidzis Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultāti, strādājis Zinātņu akadēmijas Neorganiskās ķīmijas institūtā

■ Kopš 1983. gada strādājis Līvānu stikla fabrikā pie optiskās šķiedras ražošanas

■ 1994. gadā nodibinājis optiskās šķiedras uzņēmumu *Anda Optec*

■ 2004. gadā, šķīroties no vācu investora, sācis jaunu uzņēmumu *Z-Light*, kas kopš 2016. gada pārdēvēts par *Light Guide Optics International*

■ Mecenāts, Līvānu goda pilsonis, *Latvijas lepnuma* balvas ieguvējs. Četru bērnu tēvs, vectētiņš, aizrautīgs fotogrāfs

atbalstu. Izglītības sistēma būtu jābūvē no jauna. Tas prasītu daudz ko ziedot, arī pārtraukt izglītības programmas, ko vada cienījami, sirmi profesori. Būtu sāpīgi. Tomēr mums vajag attīstīt virzienus, kam mūsdienās ir potenciāls. Darīt visu, lai vietējā zinātne darbotos tautsaimniecības labā, nevis tikai zinātnisku publikāciju labā. Tagad visa zinātne balstās uz fondu naudām, zinātnieki kā lūdzēji raksta savus projektus — lūdzu, piešķiriet naudu! Ir pārāk daudz humanitāro fakultāšu. Augstākās izglītības jomā es neredzu nekādu valsts politiku.

Kādu darbinieku trūkst tieši jūsu uzņēmumam, kuri ir tie izglītības robi?

Uzņēmējam šodien vajag darbiniekus, kas var strādāt ar modernajām tehnoloģijām. Un te pat nav runa par augstāko, bet par vidējo profesionālo izglītību. Vai mums Latvijā tā ir labā līmenī? Agrāk tos sauca par tehnikumiem, tagad par koledžām. Diemžēl šī izglītības niša ir ļoti nolaista. Nevienam sevi cenošs vecāks nesūtīs bērnu uz profesionālo koledžu, jo tā tiek uzskatīta par otrās šķiras izglītību. Bet mums vajag jauniešus, kas apguvuši profesiju un var sākt strādāt. Mūsu uzņēmums tam ir piemērs — mūsu tehniskajā ceļā ir vienas no modernākajām iekārtām Latvijā. Bet nav inženieru, kas prastu ar tām darboties. Darbiniekus mācām paši.

Domāju, līdzīga problēma ir arī lauksaimniekiem, kuri iegādājas modernu lauktehniku un jaunas produktu pārstrādes iekārtas. Viņi nevar pieņemt darbā veco lauku traktoristu, jo viņš to mūsdienu traktoru neprātis lietot bez speciālas izglītības.

Lūk — vai mums ir izglītības nozares, kas šādus profesionāļus sagatavo? Vidējā līmeņa speciālisti šobrīd ir lielākais deficīts visās nozarēs. Un mums arī jāsaprot, ka visi latvieši nebrauks studēt kosmosu un filozofiju uz Kembridžu vai Jēlu. Kurš darīs darbu, ja visi būs, piemēram, sociologi? Beigās sanāk tā, ka meitene ar divām augstākajām izglītībām strādā par sekretāri ar minimālo algu, jo viņai nav darba savā socioloģes profesijā.

«Esam ļoti tuvu tam, lai šajā specifisko optisko šķiedru tirgū ieņemtu pirmo vietu pasaulē. Pagaidām esam līdzvērtīgās pozīcijās ar vienu amerikāņu kompāniju, bet domāju, ka tuvāko divu gadu laikā viņus apdzīsīm»

Latvijā ir saceptas neskaitāmas augstskolas. Augstākā izglītība kļuvusi par biznesu, kas iekasē mācību maksas un ražo diplomus. Tas sākās Māra Gaiļa valdības laikā, kad notika ierēdniecības reforma un tika prasīta augstākā izglītība visiem ierēdņiem. Tūkstotiem tanšu pirmspensijas vecumā stājās augstskolās, lai dabūtu «papirus», vēlāk tas pats notika ar skolu pedagogiem, kam vajadzēja iegūt maģistra grādu. Tā radās šīs daudzās augstskolas, lai varētu apkalpot pieprasījumu pēc diplomiem.

Kāda ir jūsu izglītība?

Esmu beidzis Ķīmijas fakultāti. Bet izglītība jau dod tikai ieskatu un domāšanu, elementāru inteligenci. Pēc tam ir uzdevums mācīties mūža garumā. Viens no maniem dēliem ir fiziķis, otrs beidzis mehāniķus Tehniskajā universitātē. Pateicu puikām, ka nebūs nekādas plānā galdiņa urbšanas — jau vidusskolā viņi padziļināti mācījās ķīmiju, fiziku un matemātiku.

Pašlaik mans vecākais dēls ir mūsu pētniecības nodaļas vadītājs. Jaunākais dēls ir ļoti labs inženieris. 2001. gadā viņš bija vienīgais visā Latvijā, kas beidza mehāniķus. Viens pats

gāja uz izlaidumu! Mūsu optiskās šķiedras vilkšanas torņi un vairums iekārtu ir viņa konstruēti.

Pirms vairākiem gadiem ieguvāt Latvijas lepnuma balvu, jo jūsu uzņēmums piešķir studiju stipendijas Līvānu jauniešiem. Vai šis mecenātisms aizvien ir spēkā?

Jā. Likumi šobrīd to apgrūtina, jo arī ziedojumus un labdarību valsts apliek ar nodokļiem — tu labprātīgi uzdāvēni kādam naudai no sava maka, un tev par to vēl jāsamaksā nodoklis. Bet turpinām jauniešus atbalstīt. Sākumā atbalstījām tikai maznodrošinātos skolēnus, kuru vecāki nevar atļauties sūtīt viņus uz Rīgas augstskolām.

Šobrīd latīņa pacelta augstāk, uz stipendiju var pieteikties jebkurš, kam ir izcilas sekmes vidusskolā.

Finansējam arī Līvānu novada izcilības balvu jeb stipendiju labākajiem skolu pedagogiem. Galvenā balva ir 5000 eiro. Labi skolotāji ir vajadzīgi. Man skolā bija izcila ķīmijas skolotāja, kura spēja radīt interesi, aizrautību. Pateicoties viņai, izstudēju ķīmiju. Sāku strādāt Neorganiskās ķīmijas institūtā, vēlāk atnācu uz Līvāniem. Dzīves ceļš mani aizveda līdz šim uzņēmumam, jo man bija laba ķīmijas skolotāja — tik vienkārši.

Nesen bankrotēja leģendārais kosmētikas ražošanas uzņēmums Dzintars, kuram it kā viss bija — iekārtas, tehnoloģijas, receptūras. Starta pozīcija deviņdesmitajos Dzintaram bija krietni labāka nekā jūsu uzņēmumam.

Viņu bankrota vienīgais iemesls — *Dzintara* vadības padomju laika domāšana. Nespēja mainīt domāšanu apstākļos, kad precēm vairs nav milzīgā Krievijas tirgus noieta. Bija jāmaina pārdošanas metodes, marketingings. Jāsaprot, ka no Krievijas skatiens jāvērs uz Rietumiem kā potenciālo tirgu. Kaitīgas ir arī ilūzijas, ka valsts glābs kādu uzņēmumu, jo tas ir leģendārs. Piedodiet, tā nenotiks, un valsts visus nevar

izglābt. Tur jau tā sāls, ka uzņēmējam visu laiku jādomā soli uz priekšu! Nedrīkst iestrēgt pagātnē vai tagadnē, apmierināties ar sasniegto. Jāiet līdzī laikam, jāriskē!

Piemēram, mēs šobrīd sākam būvēt jaunu cehu, kurā ieguldīsim visu pagājušā gada peļņu — desmit miljonus. Investējam inovācijās, jo tieši tā mēs pēc trim gadiem pelnīsim vēl vairāk un varēsim ieņemt pirmo vietu pasaulē optiskās šķiedras produktu tirgū. Es neskatos atpakaļ un neskaitu vakardienas naudai. Starp citu, orientācija uz bijušo Krievijas tirgu ir iemesls, kāpēc agonē gan mūsu valsts tirdzniecības ostas, gan *Latvijas Dzelzceļš*.

Latvijas valstij kā uzņēmumam arī ir tendence likt visu naudai uz vienu «zirgu». Sākumā tika attīstīta banku sistēma — nu tik Rīgā būs «Baltijas Šveice», Eiropas austrumu bloka banku centrālā! Nesanāca. Tad visas cerības lika uz tranzīta biznesu. Arī nesanāks. Pat nezinu, uz ko šobrīd visas kārtis liek mūsu valsts.

Vai Igaunijā un Lietuvā, jūsuprāt, situācija ir atšķirīga?

Lietuvā uzreiz pēc neatkarības atjaunošanas tika izsījātas prioritātes. Piemēram, fotonika. Ar Eiropas fondu līdzekļiem Lietuvā tika radīta pasaulē konkurētspējīga nozare. Pasaulē vadošo fotonikas uzņēmumu sarakstā ir tik daudz Lietuvas vārdu, ka var runāt par milzīgiem sasniegumiem. Jo valsts palīdzēja, ieguldīja līdzekļus.

Pie mums privatizācija un izsaimniekošana diemžēl nēma virsroku. Toties par Eiropas fondu naudām saradās tik daudz asfalta un betona rūpnīcu, ka mēs varētu noasfaltēt visu Eiropu. Vai varam? Nevaram! Eiropas fondi tika radīti, lai izlīdzinātu ekonomiskās attīstības līmeni starp vecajām un jaunajām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Tāds bija uzdevums! (*Sit dūri galdā*.) Vai tas ir paveikts ar šo naudai? Vai mums valstī ir kaut viens ražošanas, rūpniecības, zinātnes virziens, kas pa šiem gadiem un par šīm Eiropas naudām attīstīts kā valsts ekonomikas dzinējspēks? Kas mums vispār ir? Farmācijas bizness? Tie cilvēki, kas izgudroja remantadīnu, vecumdienas pavadīja nabadzībā. Nepiedodami!

Balstoties uz Lietuvas piemēru, kurā nozarē mūsu valstij būtu vajadzējis ieguldīt līdzekļus, padarīt to par ekonomikas dzinējspēku?

Pirmo iedomājos elektroniku un elektropreču ražošanu. Piemēram, mums bija ļoti attīstītas VEF un *Alfa* rūpnīcas ar labiem speciālistiem. Uz šīs bāzes varēja rasties kaut kas jaudīgs, konkurētspējīgs.

Minējāt orientāciju uz Krievijas tirgu kā daudzu Latvijas uzņēmēju kļūdu, padomju laika domāšanu. Vai paši šim tirgum nestrādājat?

Varu atbildēt īsi — no gada laikā mūsu saražotās produkcijas Krievijas tirgū nonāk vienas dienas darbs.

Kādēļ tik maz?

Labs piemērs ir mūsu ražotais medicīnas instrumentārijs, kas paredzēts vienreizējai lietošanai. Krievijā pat dārgākajās privātklīnikās tas tiek izmantots daudzkārtēji. Tas ir ļoti slikti. Klīnikas no pacientiem prasa pilnu cenu, bet desmit reizes izmanto jau lietotus instrumentārijus. Es negribu tajā būt iesaistīts. Netīra peļņa mani neinteresē. Vienmēr būs

«Notiekot novadu reformai, projektā ir saglabāts Līvānu novads. Pēc reformas tas būs vismazākais Latvijā. Bet pēc skaitļiem mūsu novads ir viens no retajiem, kas ir pašpietiekams, spēj pats sevi uzturēt»

uzņēmēji, kuri redz tikai naudu. Bet katram pienāk brīdis, kad materiālās ambīcijas ir apmierinātas un tu sāc sev jautāt, kā vārdā esi strādājis.

Vai jūs esat apmierinājis savas materiālās ambīcijas?

Esmu izgājis pilnu loku. Deviņdesmitajos bija tāda nabadzība, ka mana mamma mūsu ģimenei, arī manai sievai un vecākajam dēliņam gatavoja pusdienas no nekā. Naudas nebija nemaz. Tagad esmu ļoti pārticis cilvēks. Bet man nevajag pasaulē lielāko jahtu, privātu salu un piecus helikopterus. Man sāta sajūta atnāca diezgan ātri. Tev ir privātmāja — labi! Ir mašīna — arī labi! Tu vari ceļot. Cik tālu tu iesi tajos pirkumos, baudās? Mani tiešām daudz vairāk interesē, kas pēc manis paliks. Vai būšu ko jēdzīgu dzīvē izdarījis, kādam palīdzējis, bijis cienījams cilvēks.

Jā, es gribētu dzīvi beigt kā cienījams cilvēks, nevis bagātnieks ar lielāko jahtu pasaulē. Neesmu arī no tiem uzņēmējiem, kas pats savāc visu peļņu, bet darbinieki strādā par minimālajām algām kā vergi. Šādam uzņēmējam darbinieki nebūs lojāli, būs štatū maiņa, un cietīs darba kvalitāte. Biznesā šī ir filozofija — ko un kā tu gribi sasniegt.

Jūsu sasniegums nav tikai simt miljonus vērts uzņēmums, bet arī jūsu dēli, mazbērni. Un divas dvīņu meitenītes, ko ar sievu esat adoptējuši. Nupat viena no viņām jums zvanija un ļoti satraukti stāstīja kaut ko nenozīmīgu — kā jau pusaudze.

Pirms septiņiem gadiem ar vēzi nomira mūsu uzticama, ilggadēja darbiniece. Viņai palika dvīņu meitiņas, toreiz sešus gadus vecas. Tēvs neuzradās. Izrādījās, ka mirušajai kolēģei tiešām nebija neviena dzīva tuvinieka, kas varētu bērnus pieņemt, — ne vecvecāku, ne onkuļu vai krustvecāku. Bija tikai ļoti attāli radi, kas meitiņas labi ja reizi mūžā redzējuši, viņi neizrādīja nekādu interesi. Bija pilnīgi skaidrs, ka bērni nonāks bērnumamā.

To mēs ar sievu nevarējām izturēt. Nemūžam. Kad pārvedām viņas mājās, bērni tūlī prasīja ēst, jo mamma pēdējās nedēļās pirms nāves vairs nebija spējusi gatavot. Piedodiet, negribu par to runāt...

Tagad mēs visi kopā gaidām pusaudžu vecumu. Esmu tam jau gājis cauri ar dēliem, nu varēšu apgūt pieredzi ar meitenēm. Iet visādi. Tāpat kā visi mūsdienu vecāki, cīnāmies ar telefonu un datoru atkarību. Bet galvenais jau ir izaudzināt domājošus, patstāvīgus cilvēkus. Nav vienas pareizās receptes, kā to izdarīt.

Lai arī apgalvojat, ka uzņēmuma stūri esat nodevis jaunās paaudzes rokās, tomēr redzu, ka bez jūsu ziņas te nevienam pat matiņš no galvas nenokrīt. Kāda ir jūsu motivācija turpināt aktīvi strādāt biznesā? Varētu taču atslābt.

Deleģēt uzdevumus un nodot vadības grožus jaunajiem es varu un to ar prieku daru. Uzņēmuma darbības sistēmu esmu sakārtojis tā, ka principā jebkas var notikt bez manis. Savā laikā esmu pārstrādājis un izdedzis ar uzviju, tam man vairs nebūtu spēka. Bet — vai es varētu apsēsties, iemērkāt kājas Daugavā un dzert aukstu alu? Neesmu tāds cilvēks. Pie optiskajām šķiedrām esmu strādājis visu mūžu kopš pirmās dienas, kad šeit, Līvānos, tās tika radītas un attīstītas. Man tas nav business. Tas ir mans mūža darbs. Un mani ļoti interesē, kas notiks tālāk, cik tālu spēsim iet un izaugt. ●